

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/73,Promocja-ksiazki-Krzysztofa-Persaka-Sprawa-Henryka-Hollanda-Warszawa-26-wrzesnia.html>
07.03.2026, 22:52

Promocja książki Krzysztofa Persaka „Sprawa Henryka Hollanda” – Warszawa, 26 września 2006 r.

14.09.2006

Instytut Pamięci Narodowej i Instytut Studiów Politycznych PAN zapraszają na promocję książki dr. Krzysztofa Persaka „Sprawa Henryka Hollanda”. Spotkanie odbędzie się dnia 26 września 2006 r. o godz. 18.00 w Warszawie w Domu Spotkań z Historią przy ul. Karowej 20. W spotkaniu prowadzonym przez prof. Andrzeja Paczkowskiego udział wezmą Irena Rybczyńska-Holland, Agnieszka Holland i Magdalena Łazarkiewicz.

Serdecznie zapraszamy.

Znany dziennikarz i działacz komunistyczny Henryk Holland zginął tragicznie 21 grudnia 1961 r. Wypadł z okna własnego mieszkania podczas rewizji prowadzonej przez Służbę Bezpieczeństwa. Choć Hollandowi postawiono zarzut szpiegostwa, prawdziwe powody jego aresztowania były inne. Wiązały się z przekazaniem na Zachód informacji o przemówieniu Nikity Chruszczowa, w którym sowiecki przywódca ujawnił okoliczności śmierci Stalina i odsunięcia od władzy Berii w 1953 r. Gdy Chruszczow zrobił z tego powodu wyrzuty Gomułce, wybuchł międzynarodowy skandal.

Tajemnicza śmierć Hollanda nasuwała podejrzenie mordu politycznego. Pogrzeb dziennikarza stał się manifestacją sprzeciwu środowisk rewizjonistycznych wobec odradzającej się władzy Służby Bezpieczeństwa i ograniczania przez Władysława Gomułkę swobód wywalczonych przez społeczeństwo w 1956 roku. Jego uczestników spotkały szykany: musieli się tłumaczyć przed specjalną komisją Biura Politycznego.

Po pół wieku Krzysztof Persak rozwiązuje zagadkę śmierci Henryka Hollanda i wyjaśnia polityczne kulisy tamtych dramatycznych wydarzeń. Przekonuje, że za sprawą Hollanda kryła się intryga Mieczysława Moczara. Ambitny wiceminister spraw wewnętrznych wykorzystał okazję, by uderzyć w politycznych konkurentów. Ofiarą tej rozgrywki padł Henryk Holland.

Polityczny kontekst sprawy Hollanda wiązał się z realizowaną przez Gomułkę polityką „odrotu od Października 1956”. Jej elementami były walka z rewizjonizmem i dyscyplinowanie szeregow PZPR oraz ograniczanie wolności prasy, swobody wypowiedzi i wymiany intelektualnej z Zachodem. Właśnie przeciw tym tendencjom protestowali uczestnicy pogrzebu Hollanda.

Drugi kluczowy aspekt sprawy Hollanda to inwigilacja przez kontrwywiad zachodnich dziennikarzy. Władze komunistyczne uważały za niepożądane samodzielne zdobywanie przez nich informacji dzięki kontaktom z przedstawicielami inteligencji. SB była narzędziem walki z przeciekami za granicę poufnych wiadomości politycznych. Pod tym pretekstem jej możliwości wykorzystywano w walce konkurujących ze sobą frakcji w elicie władzy.

Przez swój tragiczny wymiar sprawa Hollanda stała się dobrze zapamiętanym faktem historycznym. Z perspektywy lat jest postrzegana jako jeden z kamieni milowych na drodze Gomułki ku formie rządów despotycznych zakończonych antyinteligentką kampanią marca 1968 r. i masakrą robotników w grudniu 1970 r.

Autor wykorzystał w książce akta PZPR oraz dokumentację operacyjną kontrwywiadu MSW i akta śledcze, a także relacje uczestników wydarzeń. Książkę ilustruje 59 fotografii z Archiwum IPN, w

tym zdjęcia operacyjne wykonywane z ukrycia przez funkcjonariuszy SB. W aneksie zamieszczono 12 kluczowych dokumentów.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

KRZYSZTOF PERSAK

ZAPROSZENIE